

HET PETROLEUMVERTIER

ROTTERDAMS ONGEMAKKELIJKE KENNISMAKING
MET DE AARDOLIEHANDEL

DOOR J.H.M. JANSSEN

Een teug pittig havenwater

In de tweede helft van de negentiende eeuw kwam de Rotterdamse gemeenschap in contact met een nieuw handelsartikel dat, zoals een tijdgenoot in 1863 opmerkte, 'thans nog in zijn kindschheid beschouwd en voor zeer groote uitbreiding vatbaar is'.¹⁾ Deze voorspelling was achteraf bezien nog te bescheiden. Binnen enkele decennia groeide het product van een onbelangrijke curiositeit uit tot een kerngoed van de internationale handel. Nog geen eeuw later was de unieke situatie ontstaan dat het lot van de wereldeconomie volledig afhankelijk was geworden van deze ene en eindige grondstof: aardolie.

De eerste houten vaatjes petroleum die in Rotterdam aan wal werden gebracht, wekten de nodige commotie in de gemeente. Niet omdat de Rotterdammers een vermoeden hadden welk economisch explosief goedje zijn intrede had gedaan, maar vanwege een meer direct ontploffingsgevaar. Na een korte tijd openbaarde zich bovendien de andere onvermijdelijke schaduw van de oliehandel: een letterlijk spoor van verontreinigingen door bodem en water.

Nu laat Gerretson, de kroniekschrijver van de 'Koninklijke', in zijn beschrijving van de aanvang van de Rotterdamse petroleumhandel de Rotterdammers de voorkeur geven aan een 'teug pittig havenwater',²⁾ maar dit staaltje geromantiseerd ondernemerspathos doet tegenwoordig wat oubollig aan, vooral omdat het met de vermeende vreemde drinkgewoonten van de Rotterdammers reuze meeviel. De verontreiniging van het oppervlaktewater vormde voor de Rotterdamse burgers en overheid een zwaarwegende factor in de discussies die de opkomst van de oliehandel begeleidden.

In dit verhaal wordt het eerste decennium van de oliehandel beschreven. Het bestrijkt de roerige periode 1862-1874, waarin de petroleumhandel als kleinschalige negotie door de Rotterdamse handelshuizen werd geïntroduceerd tot het moment dat de han-